

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Георги Ангелов,
секция „Знание и реалност: модели, методологии и евристики“ – ИИОЗ,
относно дисертационния труд на Радина Богомирова Стефанова
**„Централните научни институции и техните научни общности в
областта на археологическата наука в България до 1944 г.“**,
представен за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по
научна специалност 05.11.03 „Наукознание“

Обща характеристика на дисертационния труд и на образователната подготовка на докторантката

Докторантката представя като дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен доктор по „наукознание“ внушителен по обем текст – около 400 нестандартни компютърни страници, които приведени в стандартен вид вероятно биха били не по-малко от 450 машинописни. Формално погледнато, като обем представеният труд надхвърля значително написаните, но наложили се в практиката очаквания към малките докторски дисертации в областта на обществените и хуманитарните науки.

Оценявам текста като много добре структуриран. :Макроструктурата му наистина е традиционна - увод, четири заключение, литература и архивни източници. Впечатлява обаче добре промисленото микроструктурно подразделяне на главите на многобройни раздели и подраздели, които представят много добре логическата последователността при провеждането на изследователското дирене и изложението на неговите резултати. Специално искам да отбележа, че тази микроструктура стриктно следва основните науковедски параметри и аспекти на процесите на познавателната и социалната институционализация на научните области и показва доброто равнище на образованост на авторката в областта на наукознанието, чрез коректното прилагане него . Високо оценявам и информативната стойност на изработените от докторантката две таблици, представящи основните науковедски параметри на процеса на социална институционализация на археологическата наука в България до 1944 г. (Табл. 1.), както и на

последователността от нормативни актове, касаещи областта на археологията (Табл. 2).

Образователният аспект на докторантурата изисква докторантът да познава основните извори и автори в областта, да използва и коментира коректно техните идеи в изследваната от него проблематика. Често пъти аналитичният обзор, който докторантите правят на областта и представлява самостоятелен и ценен научен жанр, се оценява като един от приносите на техния дисертационен труд. Без да съм вещ в областта на изворите и на състоянието на изследванията върху историята на археологическата наука, като отчитам огромния брой посочени от авторката литературни и архивни източници (933 на брой!), както и достатъчно често обсъжданата и коментирана в продължение на години на различни научни форуми в ЦНИН нейна академична скрупульозност, самокритичност и добросъвестност, предполагам, че представеният в гл.1 историографски преглед на досегашните изследвания по проблема и критичен обзор на библиографията е достатъчно пълен. Разбира се оставям на колегите, от журито, които са изтъкнати специалисти в областта на археологическата наука и познават в детайли нейното развитие да дадат своята експертна оценка на този обзор.

Искам специално да отбележа, че внушителната библиография – литература и архивни източници (повтарям – 933 заглавия) - далече не е просто самоцелно понякога подпомогнато от интернет изброяване на релевантни към темата заглавия, характерно за някои дисертационни трудове, а съдържа използвани и коментирани извори и трудове. Това свидетелства за продължителната, упорита и целенасочена работа по дисертацията, за стремежа на авторката да обхване темата в максимална широчина и дълбочина. Свидетел съм как буквално до последния момент при оформяне окончателния текст, докторантката прибавяше нови източници и коментари.

Като цяло: текстът на дисертационния труд демонстрира необходимата информираност и вникване в съдържанието на изследваната материя, както и необходимите изследователски умения за конкретното прилагане на подхода на наукознанието, които докторантката е придобила в процеса на своето образование.

Важен белег за равнището на получената образованост е и демонстрираният стил на научно изложение – авторката развива тезите си логично и убедително, коректно представя и използва адекватна литература, формулира ясно собствените си позиции и разбирания.

Като непосредствен свидетел на образователната подготовка на докторантката в областта на наукознанието съм длъжен да отбележа последователността и упоритостта, с която тя навлезе в тази нова за нея област и демонстрира на съответните изпити необходимите познания.

Авторефератът отговаря на нормативните изисквания и е разработен добре в съдържателно отношение - представя синтезирано, но достатъчно ясно, засегнатите в труда проблеми и авторските тези.

Актуалност, научни тези и приноси на дисертационния труд

Проблемите, които докторантката откроява и анализира , и приносите формулира спадат най-общо към области – историята на археологическата наука и на науковедските изследвания. Оценката на резултатите на докторантката в областта на историята на археологията оставям на специалистите в областта.

Искам да подчертая актуалността и постиженията на докторантката за наукознанието, за научна степен в което тя претендира.

В Увода и Глава 1 авторката много обстойно и ясно е аргументирала актуалността на разработваната от нея тематика и е формулирала основната си теза, като използва терминологията на науковедския подход. Изходен пункт е заявената от нея *науковедска* позиция, че „Научната дейност включва не само науката като система от научни знания, а и съответните организационни структури, където протича процесът на производство на ново знание и които обединяват изследователите от научната общност и създават благоприятна среда и подходящи условия за провеждане на научни изследвания.” (стр.5).

Тази своя позиция докторантката прокарва последователно през цялото свое изследване, като използва успешно въведените в българското наукознание концепции и формулираната от Вайнгард представа за процесите на когнитивната и социална институционализация в историческото развитие на научните области. С това тя се вписва сред малобройните науковедски

изследвания, в чийто фокус са особеностите на изследователската дейност в обществените и, още повече – в хуманитарните науки. Може да се каже, че наукознанието, дори не разполагат с адекватни концепции, понятия и модели, които да тематизират, да разкриват спецификата на този тип изследвания – и в познавателно, и в социално отношение. Причината е, че от момента на зараждането си наукознанието, такова, каквото е познато у нас, то се развива паралелно и в силна зависимост с появилата се в англо-саксонската традиция област на „Science of Science”, където под наука се разбират само естествените и някои от техническите науки. Същото фокусиране предимно върху естественонаучното познание и теоретизиране е характерно и за преобладаващия дял на моделите в областта на такива дисциплини (частнонаучни) предметявания на научната дейност като социологията, икономиката и психологията на науката и знанието.

Като резултат, към дейността в хуманитарните и социалните науки се прилагат представи и модели, които са развити за областите на естественонаучното познание (физика, химия, биология) или на техническите науки. Това са например моделите на нормалната наука и научната революция, понятията за парадигма, за изследователски програми, за позитивни и негативни евристики и пр. Това води до определени познавателни проблеми, например когато се реконструира историческото развитие на визираните науки

Този познавателен проблем се задълбочава и става критичен, когато в приложните части на наукознанието (каквито са организацията и управлението на научните изследвания и оценката на научните резултати) се аргументират практики, които са използвани при управлението на дейността в естественонаучните и приложните технологични изследвания. Известни са недобрите, меко казано, резултати до които води този безкритичен пренос към областите на обществените и хуманитарните науки, в които твърде различни са епистемологичните особености на изследователските процеси, различни са мотивите, факторите и начините на научните промени, на кумулиране на знанието. Така, когато приложните дялове на наукознанието се обръщат към социалните и, особено – към хуманитарните науки в опитите да аргументират основания за информирани управленски въздействия, проблемни стават

начините за формулиране на научните приоритети, за стимулирането на научната промяна, за оценката на научните резултати и постиженията и др.п.

Определено смятам, че обсъжданият дисертационен труд е приносен за науковедското осмисляне на спецификата на развитие на областите в хуманитарното познание и има определено значение за формиране на спецификата на науковедския предмет, а оттам – и на научната политика към тези изследователски области, които качествено се различават от естественонаучните.

Критични бележки

Имам само една доброжелателна забележка: Докторантката е формулира добре и достатъчно скромно приносите в труда си. Смятам обаче, че е подценила приносни моменти и към наукознанието.

Лични впечатления

Запознат съм дейността и развитието Радина Богомирова от редица години в бившия ЦНИН и в новия ИИОЗ. С отлични впечатления съм от нейните професионални и колегиални качества: като за учен, който работи целеустремено и задълбочено, непрестанно разширява спектъра и дълбочината на познанията си и като за колега, на чиято коректност и отзивчивост винаги може да се разчита.

Заклучение

Като имам предвид постиженията, които демонстрира в дисертационния си труд, както по отношение на образованието си, така и на изследователските си умения и перспективи, убедено ще гласувам положително за присъждането на Радина Богомирова на образователната и научна степен „доктор” по научна специалност 05.11.03 „Наукознание”.

София, 11.05.2015 г.

(Доц.д-р Г. Ангелов)